

UNIwersytet Jagielloński
COLLEGIUM MEDICUM
W KRAKOWIE

Wydział Lekarski

Koublye ec.
poztra siorek o
w różnicę

Z-ca Przewodniczącej
Rady Dyscypliny Medycznej

prof. dr hab. Tomasz Grzybowski

Kraków, 13.04.2026 r.

*Prof. dr hab. med. Tomasz Tomasiak
Katedra Medycyny Rodzinnej,
Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum
31-061 Kraków, ul. Bocheńska 4.*

Recenzja rozprawy doktorskiej lek. med. Sandry Janiak pt. „Przyczyny wahań rodziców wobec szczepień ochronnych dzieci oraz rola personelu medycznego w podejmowaniu decyzji szczepiennych”.

Przedstawiam ocenę rozprawy na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, przygotowanej w Katedrze Medycyny Rodzinnej, Collegium Medicum im. L. Rydygiera w Bydgoszczy, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Autorem dysertacji jest Pani lek. med. Sandra Janiak, a promotorem Pan dr hab. n. med. Krzysztof Buczkowski oraz promotorem pomocniczym dr Elwira Piszczek. Temat pracy to: „Przyczyny wahań rodziców wobec szczepień ochronnych dzieci oraz rola personelu medycznego w podejmowaniu decyzji szczepiennych”.

Podstawę postępowania w sprawie o nadanie stopnia naukowego doktora stanowią następujące publikacje:

1. Janiak S, Piszczek E, Buczkowski K. Parental doubts regarding childhood vaccinations after the COVID-19 pandemic: a qualitative study from Poland. *Front Public Health*. 2025 Jul 30;13:1606815.

2. Janiak S, Piszczek E, Buczkowska A, Buczkowski K. Parental Vaccine Hesitancy, Trust in Physicians, and Future Vaccination Intentions: A PACV Cross-Sectional Study. *Vaccines (Basel)*. 2025 Nov 1;13(11):1127.

Ocena merytoryczna pracy

Trafność podjętej problematyki badawczej i jej oryginalność

Tematykę podjętą w pracy badawczej wybrano właściwie. Obszar szczepień ochronnych u dzieci jest istotny dla lekarzy rodzinnych, ponieważ pozwala zapobiegać chorobom zakaźnym u poszczególnych podopiecznych praktyki oraz chronić zdrowie całej populacji poprzez budowanie odporności zbiorowej. Dodatkowo lekarze rodzinni odgrywają kluczową rolę w monitorowaniu kalendarza szczepień, edukacji rodziców oraz redukcji ich wahań w zakresie uodpornienia czynnego dzieci. Działania w tych zakresach wpływają na bezpieczeństwo i prawidłowy rozwój dziecka.

Realizacja szczepień ochronnych zgodnie z kalendarzem jest także ważna z punktu widzenia zdrowia publicznego, ponieważ zapobiega rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych. Wysoki poziom wyszczepienia populacji chroni również osoby, które nie mogą być zaszczepione z powodów medycznych. Ponadto szczepienia zmniejszają koszty leczenia i hospitalizacji oraz ograniczają ryzyko epidemii.

Podjęcie w naszym kraju badań naukowych dotyczących tej problematyki było więc bardzo trafną decyzją.

Uzyskane rezultaty i ich znaczenie dla nauki i praktyki

Pierwszą publikacją wchodzącą w skład rozprawy doktorskiej jest artykuł przedstawiający wyniki badania jakościowego, do którego zaangażowano 33 rodziców¹.

Zidentyfikowano sześć głównych obszarów odzwierciedlających wątpliwości, doświadczenia i obawy rodziców związane ze szczepieniami dzieci. Najważniejsze dotyczyły obaw przed niepożądanymi odczynami poszczepiennymi (szczególnie neurologicznymi) oraz braku wsparcia po ich ewentualnym wystąpieniu. Istotne były też problemy komunikacyjne z personelem medycznym (brak czasu, empatii, niespójne informacje). Rodzice wyrażali

¹ Janiak S, Piszczek E, Buczkowski K. Parental doubts regarding childhood vaccinations after the COVID-19 pandemic: a qualitative study from Poland. *Front Public Health*. 2025 Jul 30;13:1606815.

nieufność wobec kalendarza szczepień, dokonywali indywidualnej oceny ryzyka i czasami ulegali wpływowi teorii spiskowych oraz wykazywali elementy myślenia konspiracyjnego. Wskazywano również na bariery organizacyjne i finansowe oraz znaczenie doświadczeń własnych i innych osób.

W drugim badaniu, które miało charakter ilościowy, większość rodziców (85%) deklarowała pozytywne nastawienie do szczepień oraz wysoki stopień przekonania o ich skuteczności. Jednak istotna część respondentów wykazywała różny poziom wahania, w tym 7% bardzo wysoki. Kluczowym czynnikiem okazało się zaufanie do lekarza – jego niski poziom wiązał się z większymi obawami dotyczącymi bezpieczeństwa szczepień, większą skłonnością do ich odrzucania lub odmawiania oraz mniejszym zaufaniem do informacji medycznych. Jednocześnie część rodziców wcześniej odmawiających szczepień deklarowała gotowość zmiany decyzji, szczególnie przy wyższym poziomie zaufania i pozytywnych doświadczeniach z opieką zdrowotną.

Podsumowując, można stwierdzić, że wyniki obu badań jednoznacznie wskazują, iż zaufanie do personelu medycznego i instytucji ochrony zdrowia stanowi centralny mechanizm wyjaśniający zjawisko wahań rodziców wobec szczepień ochronnych. Ma ono charakter wielowymiarowy i wpływa na sposób interpretacji ryzyka, ocenę informacji medycznych oraz podejmowanie decyzji o wykonaniu immunizacji.

Nie mam wątpliwości, że badania wchodzące w skład rozprawy doktorskiej mają charakter oryginalny, przedstawiają nowe dane i poszerzają wiedzę w dziedzinie medycyny. Tematyka podjęta została trafnie, dotyczy istotnego zagadnienia z punktu widzenia polskich lekarzy rodzinnych. Wyniki badania są także ważne w aspekcie zdrowia publicznego w naszym kraju. Sumaryczny Impact Factor dwóch publikacji wynosi 6,8, a punktacja MNiSW 240.

Poprawność formalno-językowa, stylistyczna i interpunkcyjna

Rozprawa doktorska przedstawiona przez Panią lek. med. Sandrę Janiak pod względem formalno - językowym napisana jest poprawnie. Nie mam uwag do budowy zdań, stylu (jasny, logiczny, ścisły) i interpunkcji w części polskojęzycznej pracy. Dwie publikacje wchodzące w skład dysertacji napisane są w języku angielskim. Nie jestem pewien, czy w badaniu jakościowym poprawne jest użycie nagłówka „Object” zamiast „Objective” w części streszczenia. „Object” oznacza „przedmiot”, natomiast w artykułach naukowych poprawną

formą określającą cel badania jest „Objective(s)”. Z kolei w drugiej publikacji, także w streszczeniu mam wątpliwości do zdania „*We surveyed 1.046 parents and provided attitudes for 1.701 children*”. Czy zamiast „provided attitudes” nie należało użyć sformułowań takich jak “*collected data on attitudes*” lub “*assessed attitudes*”, ponieważ „attitudes” (postawy) nie mogą być „dostarczane” przez badaczy, lecz są mierzone lub oceniane. Oczywiście rozprawa nie dotyczy dyscypliny językoznawstwa, ale uprzejmie proszę Doktorantkę o odniesienie się do tych drobnych uwag.

Ocena metodologiczna pracy

Poprawność formułowania założeń i hipotez badawczych

Autorka rozprawy doktorskiej określiła jeden cel główny i cztery cele szczegółowe przeprowadzonych badań. Celem głównym była identyfikacja i analiza przyczyn wahań rodziców wobec szczepień ochronnych dzieci w Polsce oraz ocena roli personelu medycznego w procesie podejmowania decyzji szczepiennych.

Cele szczegółowe to:

1. Zidentyfikowanie kluczowych czynników wpływających na wątpliwości rodziców dotyczące szczepień dzieci po pandemii COVID-19.
2. Identyfikacja socjodemograficznych predyktorów zachowań rodziców o charakterze pro- i antyszczepiennym.
3. Zbadanie związku zaufania rodziców do personelu medycznego oraz postrzegania przez nich bezpieczeństwa i potrzeby szczepień ochronnych dzieci – mierzonych za pomocą skali Parent Attitudes about Childhood Vaccines (PACV).
4. Próba stworzenia kompleksowego obrazu koncepcji zaufania do szczepień (ang. trust-vaccination nexus) w okresie postpandemicznym.

Moim zdaniem założenia badawcze sformułowano poprawnie. Są one wystarczająco konkretne i jednoznaczne oraz odnoszą się do jasno określonej populacji.

Trafność doboru metod i narzędzi badawczych, umiejętność ich zastosowania

W przedstawionej do oceny dysertacji pierwsze badanie miało charakter jakościowy i opierało się na 33 pogłębionych, półustrukturyzowanych wywiadach z rodzicami wykazującymi wahanie wobec szczepień dzieci. Wywiady w formie spotkań bezpośrednich lub rozmów telefonicznych przeprowadzono w latach 2023-2024. Uczestników rekrutowano celowo (m.in. przez fora internetowe i metodę „kuli śnieżnej”). Wywiady prowadzono indywidualnie, nagrywano je i transkrybowano. Analizę danych przeprowadzono metodą jakościowej interpretacji treści, która obejmowała kodowanie, tworzenie kategorii i identyfikację głównych tematów. Proces był zespołowy, z uzgadnianiem interpretacji między badaczami.

Drugie badanie miało charakter przekrojowy i ilościowy. Zostało zrealizowane w roku 2024. Przeprowadzono anonimową ankietę internetową opartą na kwestionariuszu PACV (Parent Attitudes about Childhood Vaccines), który służy do identyfikacji rodziców wykazujących wahanie wobec szczepień. Próba została dobrana celowo oraz metodą „kuli śnieżnej”, poprzez fora parentingowe i instytucje edukacyjne. W badaniu wzięło udział 1046 rodziców. Analizy statystyczne obejmowały modele regresji, korelacje oraz eksplorację zależności między poziomem zaufania i postawami wobec szczepień oraz planami dotyczącymi przyszłych szczepień.

Prawidłowość układu pracy i struktury podziału treści

Praca została podzielona na 12 części. Są to: wstęp, cel pracy i hipotezy badawcze, metodologia, wyniki, dyskusja, ograniczenia badań, wnioski, implikacje praktyczne, streszczenie, summary, piśmiennictwo i załączniki. Zawiera także listę skrótów.

Praca liczy 93 strony tekstu, z których 32 to strony kopii pełnych tekstów opublikowanych artykułów. Układ rozprawy i struktura podziału treści jest kompletna oraz właściwa.

Dobór literatury, umiejętność wykorzystania źródeł

W rozprawie doktorskiej wykorzystano 81 pozycji piśmiennictwa, a w każdym z dwóch, przedstawionych artykułów naukowych przytoczono liczne referencje (62 oraz 46). Większość stanowią artykuły oryginalne z międzynarodowych czasopism medycznych.

Moim zdaniem dobór literatury jest prawidłowy, analizowane i cytowane publikacje odnoszą się do tematyki i poziomu opieki, na którym prowadzono badanie. W zdecydowanej większości są także aktualne. Doktorantka wykazała, iż potrafi umiejętnie wykorzystywać źródła naukowe i prawidłowo powoływać się na nie.

Uwagi i propozycje

Nie znajduję istotnych, merytorycznych ani formalnych niedociągnięć w przeprowadzonym badaniu.

Jedynie wątpliwości i pytania, jakie chciałbym zadać Doktorantce, dotyczą zagadnień związanych z kompletnością przedstawiania pracy naukowej oraz walidacją kwestionariusza PACV.

Istnieje narzędzie - wytyczne określane jako STROBE Statement², które zawierają zestaw elementów właściwych do raportowania badań obserwacyjnych w medycynie, w tym badań przekrojowych – ankietowych. Zapewniają kompletny i przejrzysty układ publikacji oraz zwiększają wiarygodność i powtarzalność badań. Mogą pomóc w przedstawieniu istotnych informacji dotyczących metodologii, analizy danych i interpretacji wyników.

Czy Doktorantka dostrzega elementy, których brakuje w jej drugim artykule (ilościowym), które są uwzględnione w przywołanym, wymagającym narzędziu i czy w razie braku może je uzupełnić słownie w trakcie publicznej obrony?

Chciałbym zapytać również o walidację kwestionariusza PACV. Na stronie 20 rozprawy wspomniano o walidacji tego narzędzia i przywołano przypis 48 t.j. doktorat z roku 2021 z Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu³. W doktoracie tym znalazłem jedynie informacje na temat badania rzetelności kwestionariusza. Nie ma informacji o trafności jego polskiej wersji. Czy Doktorantka może podać inne publikacje dotyczące oceny trafności (validity) wersji polskiej tego narzędzia badawczego? Dysertacja zawiera odniesienia do walidacji w

² von Elm E, Altman DG, Egger M, Pocock SJ, Gøtzsche PC, Vandenbroucke JP; STROBE Initiative. The Strengthening the Reporting of Observational Studies in Epidemiology (STROBE) statement: guidelines for reporting observational studies. *Epidemiology*. 2007 Nov;18(6):800-4. doi: 10.1097/EDE.0b013e3181577654. PMID: 18049194.

³ Ulicka AM. Postawy rodziców dzieci w wieku wczesnoszkolnym wobec realizacji szczepień ochronnych. Rozprawa doktorska. file:///C:/Users/tomasikt/Downloads/Ulicka%20Anna.pdf (dostęp: 10.04.2026).

innych krajach, np. Brazylii (pozycja 40 piśmiennictwa) i Turcji (pozycja 42). Czy Doktorantka uważa walidację kwestionariuszy za istotną?

Wniosek końcowy (konkluzja)

Podsumowując, uważam, że **przedłożona do oceny rozprawa doktorska, stanowiąca zbiór opublikowanych i powiązanych tematycznie artykułów naukowych, spełnia warunki określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 1028r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2024 poz. 1571).**

Wnioskuje do Rady Dyscypliny – Nauki Medyczne Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu o dopuszczenie do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

Kandydatka wykazała się odpowiednią wiedzą, samodzielnością i bardzo dobrymi umiejętnościami prowadzenia pracy naukowej. Chciałbym podkreślić staranność w opracowaniu zagadnienia, wnikliwe jego ujęcie, poprawność w doborze metodologii i w przeprowadzeniu badania.

Z powyższych powodów wnoszę dodatkowo o wyróżnienie rozprawy doktorskiej Pani lek. med. Sandry Janiak. Fakt opublikowania badań w uznanych czasopismach międzynarodowych, przytoczony w recenzji wskaźnik IF oraz punktacja MNiSW stanowią kolejne argumenty dla niniejszego postulatu.

Tomasz T

.....